

Flora- en faunaonderzoek Zenderink, gemeente Wierden

Concept

Opdrachtgever:

Gemeente Wierden
De heer J. Niemeijer
Postbus 43
7640 AA Wierden
T 0546-580800
F 0546-575915
E j.niemeijer@wierden.nl
I www.wierden.nl

Opdrachtnemer:

Eelerwoude BV
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 3898

Opgesteld door	Gecontroleerd	Datum
Vincent de Lenne	Roelof Jan Koops	26-8-2010

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	2
1.1 Aanleiding en doel.....	2
1.2 Gebiedsbegrenzing en gebiedbeschrijving	2
1.3 De Flora- en faunawet.....	4
1.4 Ruimtelijke ontwikkeling	4
2. METHODEN	5
2.1 Veldonderzoek	5
3. RESULTATEN EN ANALYSE	7
3.1 Inleiding	7
3.2 Broedvogels.....	7
3.2.1 Rode lijst.....	7
3.2.2 Broedvogels van erven en bebouwing	7
3.2.3 Weide- en akkervogels.....	7
3.2.4 Vogels van opgaande beplanting	7
3.2.5 Niet-broedvogels.....	7
3.2.6 Samenvattend.....	8
3.3 Vleermuizen.....	8
3.3.1 Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus Pipistrellus</i>).....	9
3.3.2 Gewone grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)	9
3.3.3 Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>).....	10
3.3.4 Rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>).....	10
3.3.5 Baard-Brandt'svleermuis (<i>Myotis mystacinus/brandtii</i>)	10
3.3.6 Samenvattend.....	10
4. EFFECTENBEOORDELING	12
4.1 Effectenbeoordeling	12
4.2 Licht beschermde soorten zijn niet ontheffingsplichtig.....	12
4.3 Beschermde broedlocaties.....	12
4.4 Negatieve effecten op vogels	13
4.4.1 Steenuil.....	13
4.4.2 Kerkuil	13
4.4.3 Huismus.....	13
4.5 Negatieve effecten vleermuizen	13
4.5.1 Gewone dwergvleermuis	13
4.5.2 Gewone grootoorvleermuis	13
4.5.3 Laatvlieger.....	13
4.5.4 Rosse vleermuis	13
4.5.5 Baard- brandt's vleermuis	14
4.6 Conclusies en advies	15
4.6.1 Denk aan vogels	15
4.7 Afbakening.....	15

LITERATUURLIJST

BIJLAGEN

- Bijlage 1: Toelichting Flora- en faunawet
- Bijlage 2: Ontwerp woonwijk Zenderink
- Bijlage 3: Verspreidingskaarten broedvogels
- Bijlage 4: Verspreidingskaarten vleermuizen

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

In 2007 is door de Grontmij een tweedaagse Quicksan in het kader van de Flora- en faunawet uitgevoerd voor het nieuwbouwproject Zenderink (figuur 1). Uit de bevindingen van deze inventarisatie blijkt dat bij de realisatie van het woningbouwproject mogelijk negatieve effecten kunnen optreden op de soortgroepen vogels en vleermuizen. Om te komen tot een juiste effectenbepaling in het kader van de Flora- en faunawet is geadviseerd nader onderzoek naar deze soortengroepen uit te voeren. Dit nader onderzoek is uitgevoerd in het najaar van 2009 en het voorjaar en de zomer van 2010. In dit rapport worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd en getoetst aan de Flora- en faunawet.

Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de aanwezige beschermde soorten, om aan de hand hiervan uitspraken te doen over (mogelijke) effecten van de voorgenomen plannen en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Het onderzoek heeft zich vooral gericht op vleermuizen en broedvogels.

1.2 Gebiedsbegrenzing en gebiedbeschrijving

Het onderzoeksgebied is gelegen in het noordwesten van Wierden in de provincie Overijssel. In figuur 1 is het onderzoeksgebied weergegeven. Het gebied wordt aan de zuidwestzijde begrensd door de Hexelseweg, aan de noordzijde door de hoogspanningslijnen en aan de oostzijde door de Lage Eggenweg. De planlocatie betreft een half open agrarisch gebied met langs de randen enkele boerderijen en woningen. Langs nagenoeg alle aanwezige wegen in het gebied is laanbeplanting van volwassen zomereiken aanwezig. Met name het zuidelijk deel van het plangebied is kleinschalig met een grotere dichtheid aan woningen, houtwallen en

kleine bosjes. Er liggen diverse watergangen in het gebied maar deze zijn niet watervoe-rend.



Figuur 1a. ligging projectgebied (binnen rode belijning)



Figuur 1b: Luchtfotooverzicht van het plangebied (binnen rode belijning).

1.3 De Flora- en faunawet

Elke ruimtelijke ontwikkeling of inrichting moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal inheemse planten- en diersoorten en gaat hierbij uit van het 'nee, tenzij'-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. De Flora- en faunawet hanteert een driedeling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode Lijst.
3. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 1.

I.

1.4 Ruimtelijke ontwikkeling

Het totale plangebied bedraagt ruim 30 ha (incl. bestaande bebouwing en erven) waarvan 9 ha bestaat uit bebouwing en erven. Binnen het plangebied wil de gemeente woningbouw realiseren. De exacte aard en omvang van deze woningbouw is nog niet helemaal duidelijk. Op basis van allerlei vooronderzoeken die worden uitgevoerd, waar dit onderzoek ook deel van uit maakt, zal het ontwerp gemaakt worden. Dit onderzoek zal dan ook voornamelijk de kansen en knelpunten die vanuit natuur van toepassing zijn in beeld brengen. Voor een indruk van het meest recente inrichtingsplan wordt verwezen naar bijlage 2. De effectenbeoordeling in deze rapportage is gebaseerd op dit laatste inrichtingsplan. In het plan is voorzien in diverse vrijstaande, 2 onder 1 kap woningen en boerenerven. De boerenerven langs de randen en in het centrum van het plangebied blijven behouden. Voorts wordt een groene (blauwe) dooradering in de wijk aangelegd met vijfpartijen en groenstroken. De straten worden voorzien van (kleine) laanbomen.

2. METHODEN

2.1 Veldonderzoek

Het veldonderzoek in het najaar van 2009 heeft zich gericht op het vaststellen van zwerm- en paarverblijfplaatsen van vleermuizen. Het veldonderzoek uit 2010 bestond uit meerdere soorteninventarisaties. Gelet op de aanwezige terreintypen en resultaten uit eerder onderzoek, heeft het onderzoek in 2010 zich vooral gericht op broedvogels en vleermuizen.

Het uilenonderzoek is in 2010 door Eelerwoude uitgevoerd in nauwe samenwerking met de lokale uilenwerkgroep de Katoelenkickers. Het broedvogelonderzoek in 2010 is uitgevoerd door Eelerwoude evenals het najaarsonderzoek naar vleermuizen. Het onderzoek naar vleermuizen in het voorjaar en de zomer van 2010 is uitgevoerd door medewerkers van Eco-chore natuurtechniek.

Voor het vaststellen en het determineren van planten- en diersoorten is gewerkt volgens de protocollen en voorwaarden zoals opgenomen in de 'Algehele ontheffing artikel 75, ten behoeve van inventarisaties van flora en fauna'. Dit zijn de door de PGO's (SOVON, RAVON etc.) geadviseerde en door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV) goedgekeurde onderzoeks- en inventarisatiemethoden.

Het veldwerk naar vleermuizen in 2010 is uitgevoerd door Dhr. B. Voerman en Dhr. K. Weiland van Ecochore Natuurtechniek en hebben uitgebreide ervaring met onderzoek naar genoemde soortgroep. Het veldwerk naar broedvogels is uitgevoerd door Vincent de Lenne. Vincent de Lenne is werkzaam als ecologisch adviseur bij Eelerwoude en heeft een uitgebreide ervaring met onderzoek naar genoemde soortgroep. Daarnaast is hij verbonden aan diverse lokale vogelwerkgroepen.

Broedvogels

Voor de inventarisatie van broedvogels is gebruik gemaakt van de methode van uitgebreide

territoriumkartering (Van Dijk, 2004), waarbij alleen de minder algemene broedvogelsoorten kwantitatief zijn geïnventariseerd. Deze methode wordt beschouwd als standaardmethode voor de inventarisatie van broedvogels. Bij de methode worden territoriumindicerende waarnemingen (zang, balts etc.) zo nauwkeurig mogelijk op veldkaarten ingetekend. Voor al het vogelonderzoek inclusief het uilenonderzoek zijn 6 bezoeken gebracht aan het plangebied. Voor nachtactieve soorten (steenuil, kerkuil, bosuil, ransuil) zijn drie avondbezoeken afgelegd op 2, 9 en 16 maart 2010. Voor overige soorten is op de ochtend van 7 mei en 2 juni 2010 een bezoek afgelegd. Er is een extra ronde voor huismus uitgevoerd op 25 mei 2010.

Ook van vogelsoorten die het onderzoeksgebied alleen gebruiken als foerageer- of rustgebied zijn waarnemingen verzameld.

De verspreiding van de aangetroffen soorten is weergegeven in kaartbijlage 3. Extra aandacht ging uit naar soorten die jaarrond gebruik maken van vaste rust- en verblijfplaatsen, zoals uilen en roofvogels.

Vleermuizen

De vleermuizen zijn geïnventariseerd met behulp van een batdetector (Pettersson D100 en D240x (gelijktijdig in gebruik)). De weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken waren gunstig voor het waarnemen van vleermuizen (weinig wind, geen neerslag, > 12° C). De veldbezoeken hebben plaatsgevonden in het najaar van 2009 (18 augustus en 11 september 2009). Dit onderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van zwerm- en paarverblijfplaatsen van vleermuizen. Twee bezoeken in de periode april-half mei 2010 (19 april en 5 mei). Deze twee bezoeken waren specifiek gericht op het in kaart brengen van baltsende gewone grootoorvleermuizen. En twee bezoeken tussen mei en juli 2010 (29 mei en 29 juni). Deze veldbezoeken hebben zich gericht op het vaststellen van soortensamenstelling, aantallen, gebruikersfunctie van het gebied voor overige vleermuizen en het vaststellen

van verblijfplaatsen (kraamverblijven, zomer-verblijven ed). Het veldonderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen uit het geldende onderzoeksprotocol voor vleermuisonderzoek, zoals in maart 2010 is vastgesteld door de Zoogdiervereniging, Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Gegevensautoriteit Natuur (GAN).



Foto 1: een karakteristieke boerderij in het oosten van het projectgebied.



Foto 2: projectgebied aan de oostzijde



Foto 3: projectgebied van oost naar west

3. RESULTATEN EN ANALYSE

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld worden met gegevens uit literatuur en andere informatiebronnen.

3.2 Broedvogels

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn van tenminste 34 broedvogelsoorten territoria vastgesteld (zie bijlage 3), territoria van algemene soorten zijn niet meegenomen in de inventarisatie (zie tabel 1).

3.2.1 Rode lijst

Van de binnen het projectgebied vastgestelde soorten staan 7 soorten op de Rode Lijst¹. De patrijs, groene specht, kerkuil en steenuil worden op de Rode Lijst vermeld als 'kwetsbaar'. De boerenzwaluw, huismus, en ringmus staan vermeld als 'gevoelig'.

3.2.2 Broedvogels van erven en bebouwing

De broedvogels in het plangebied bestaan vooral uit algemene en minder kritische soorten van erven en bebouwing. Het gaat om soorten als koolmees, pimpelmees, merel, houtduif, vink, en heggemus. Rond de erven komen typische erfgebonden soorten voor als boerenzwaluw, zwarte roodstaart, witte kwikstaart, hollen-duif, huismus en ringmus. Kritischere soorten die zich rond de bebouwing bevinden zijn steenuil en kerkuil.

3.2.3 Weide- en akkervogels

Aan weide- en akkervogels is het onderzoeksgebied opvallend arm. Alleen in het midden van het plangebied is één territoria van de kritische en minder algemene patrijs gevonden. De soort broedt waarschijnlijk in de ruige perceelsranden in het plangebied. Op het akkercomplex in het midden van het plangebied bevindt zich nog een kleine concentratie van kievit (minimaal 2 territoria).

3.2.4 Vogels van opgaande beplanting

Rond de erven en langs een aantal wegen is oudere beplanting aanwezig. Ook zijn er een aantal kleine bosjes en singels aanwezig in het plangebied. Op deze locaties broeden typische hollenbroeders als boomkruiper, grauwe vliegenvanger, kauw, spreeuw, koolmees, pimpelmees, en bonte vliegenvanger. Een deel van de vogels maakt gebruik van de nestkasten die verspreid in het plangebied aanwezig zijn. In het plangebied zijn tevens een territoria van de grote bonte specht en de groene specht vastgesteld. Vaste rust of verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen, maar het is aannemelijk dat deze wel binnen het plangebied voorkomen.

3.2.5 Niet-broedvogels

Er zijn tijdens het veldonderzoek geen bijzondere waarnemingen gedaan van soorten die het projectgebied gebruiken om hier te overnachten, te rusten, of te foerageren.

¹Rode lijsten zijn voor verschillende soorten planten en dieren opgesteld en geven een overzicht van soorten die op landelijke schaal verdwenen zijn, sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam en daardoor bedreigd en kwetsbaar zijn. Ze dienen als graadmeter bij het natuur- en landschapsbeleid en veel soorten zijn inmiddels opgenomen als beschermde soort in de Flora en fauna

boerenzwaluw	8
bonte vliegenvanger	2
boomkruiper	6
grauwe vliegenvanger	1
ekster	2
gaai	1
grasmus	3
groene specht	1
groenling	1
grote bonte specht	1
heggemus	
holenduif	2
houtduif	
huismus	90
kauw	
kerkuil	1
kievit	2
koolmees	13
merel	
patrijs	1
pimpelmees	10
putter	1
ringmus	7
roodborst	
spreeuw	70
steenuil	2
tijftjaf	
turkse tortel	
vink	
witte kwikstaart	5
winterkoning	
zanglijster	
zwarte roodstaart	1
zwartkop	2

Tabel 1 overzicht vastgestelde broedvogels (de aantallen van algemener soorten zijn niet genoteerd).

3.2.6 Samenvattend

De broedvogelbevolking binnen het onderzoeksgebied is met tenminste 34 broedvogelsoorten als gemiddeld te kwalificeren. Dit komt voornamelijk door het oppervlak en het aantal biotopen dat het gebied herbergt. Beperkingen vanuit de flora- en faunawet zijn hoofdzakelijk te verwachten door het voorkomen van een drietal soorten waarvan de nesten gezien worden als vaste rust- en verblijfplaatsen. Deze nesten en de functionaliteit van de leefomgeving van de nesten zijn jaarrond beschermd. De drie soorten zijn: steenuil, kerkuil en huismus.

Steenuil

Gemeente Wierden is voor steenuil een heus bolwerk waarin hoge dichtheden voorkomen. Binnen het plangebied zijn 2 paar steenuilen aangetroffen (zie bijlage 3). Door het relatief

kleinschalige karakter van het plangebied en de omgeving, en de boerderijen met veel kleinvee is de dichtheid van steenuilterritoria hoog. De twee aangetroffen territoria hebben een vaste verblijfplaats op de erven van bestaande boerderijen. Tevens foerageren de vogels binnen het plangebied. In de directe omgeving van het plangebied (tot 1 kilometer) zijn nog 9 territoria vastgesteld. Steenuilen hebben een relatief klein territorium (500 * 500 meter (afhankelijk van de geschiktheid van een gebied)). Hier van uitgaande is het mogelijk dat vijf steenuilparen binnen het plangebied foerageren.

Kerkuil

Binnen het plangebied is één territoria van kerkuil vastgesteld op een erf van de boerderij in het noordwesten van het plangebied. Waarschijnlijk foerageert de kerkuil in centrum het van het plangebied.

Huisumus

Het aantal territoria huismussen in tabel 1 is opmerkelijk hoog. Deze zijn vooral aangetroffen op de erven langs de randen van het plangebied.

Vooral op de boerderij in het noordwesten van het projectgebied is de dichtheid van huismus territoria hoog (circa 30 paar). Dit komt doordat er op het erf veel geschikte nestlocaties en schuilmogelijkheden zijn. Tevens houdt deze boer veel kleinvee (kippen, duiven etc.) waardoor er veel voedsel op het erf aanwezig is. Het plangebied bestaat uit zowel foeraargeergebied als uit vaste verblijfplaatsen voor huismussen. Van de 90 vastgestelde territoria bevinden zich er ongeveer 60 in het plangebied. De overige vallen buiten territoria in het plangebied maar foerageren wel (gedeeltelijk) in het plangebied.

3.3 Vleermuizen

Het gebied leent zich zeer goed als foeraargeergebied voor vleermuizen. Door het kleinschalige karakter, de vele laanbomen en de ligging van het gebied dicht tegen de bebouwde kom, zijn voornamelijk veel gebouw-bewonende soorten in het gebied vastgesteld (zie bijlage 4). In het plangebied zijn enkele specifieke vliegroutes, verblijfplaatsen en

foerageergebieden vastgesteld van gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Daarbij zijn een enkele keer rosse vleermuizen en enkele myoten spec. aangetroffen. Van deze myoten spec. kon aan de hand van één van de geluidsopnamen vastgesteld worden dat het ging om een baardvleermuis. In totaal zijn dus minimaal 5 soorten op naam gebracht. Een overzicht van de waarnemingen is terug te vinden in bijlage 4.

3.3.1 Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus Pipistrellus*)

Van de gewone dwergvleermuis zijn diverse individuen waargenomen. De soort heeft een vliegroute langs de Lage Eggeweg en de West kluinveenweg, vanuit de woonwijk aan de zuidzijde het plangebied in. Tevens zijn een vijftal verblijfplaatsen vastgesteld in woningen. Langs de N751 zijn nauwelijks gewone dwergvleermuizen aanwezig, de grootste concentraties bevinden zich in het zuiden en oosten van het gebied. De aantaldichtheid in het gele gebied wordt op minimaal 80 dieren geschat. Tijdens de ochtendronde zijn op drie locaties zwerende dieren waargenomen. Tussen de foeragerende dieren zijn enkele malen sociale geluiden van roepende mannetjes waargenomen in het zuidelijke deel. Samen met de aanwezigheid van verblijfplaatsen kan dit duiden op de aanwezigheid van paarlocaties en baltsplekken en mogelijke winterverblijfplaatsen.

Baltsende dieren zijn voornamelijk aan de westzijde van het plangebied aangetroffen. Tevens is een baltsend exemplaar in de oostzijde van het plangebied aangetroffen (zie bijlage 4).

De Gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter betimmering en daklijsten, of onder dakpannen gevonden. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden.

3.3.2 Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*)

De gewone grootoorvleermuis komt verspreid over heel Nederland voor maar nergens in grote aantallen. De soort is sterk gebonden aan

kleinschalig landschap en bosgebieden. De gewone grootoorvleermuis gebruikt zeer uiteenlopende soorten verblijfplaatsen. Ze worden in de zomer aangetroffen op zolders, achter betimmeringen, daklijsten en vensterluiken, in spouwmuren en onder dakpannen, in holten en spleten in bomen en in nest- en vleermuiskasten. Ze vormen meestal groepen van 5 tot 25 dieren, in uitzonderingen tot 80 dieren. Deze gebruiken in kleine groepjes verspreid een groot aantal verblijfplaatsen naast elkaar. Ze verhuizen vaak. Als winterverblijf worden vooral ondergrondse ruimten gebruikt, zoals grotten, kalksteengroeven, oude steenfabrieken, bunkers, forten, vestingwerken, ijskelders en (kasteel) kelders. Overwinterende gewone grootoorvleermuizen zijn echter ook op zolders en in kerktorens, en een enkele keer in boomholtes gevonden.

Deze vleermuissoort maakt gebruik van een fluistersonar en is daardoor lastig vast te stellen met behulp van batdetectoren. Alleen tijdens de baltsperiode, die voor deze soort in het voorjaar ligt (voor andere soorten in het najaar), kan de soort sneller worden vastgesteld aangezien de werfrop duidelijk hoorbaar is op de batdetector.

Van de gewone grootoorvleermuis is een vermoedelijke verblijfplaats vastgesteld op een erf in de noordwesthoek van het plangebied (zie bijlage 4). Hier werden circa 10 individuen van deze soort waargenomen in het najaar van 2009.

In het voorjaar van 2010 is gericht onderzoek uitgevoerd naar baltsende grootoorvleermuizen gezien de bevindingen in het najaar van 2009. Tijdens de baltsperiode zijn de grootoorvleermuizen, die normaal gesproken gebruik maken van een slecht hoorbare fluistersonar, goed te inventariseren. Er zijn echter geen baltsende dieren waargenomen in 2010. In de zomerperiode zijn op twee plaatsen foeragerende dieren vastgesteld. Het betrof hier vermoedelijk op beide locaties een enkel dier. Er zijn voldoende, geschikte verblijfslocaties aanwezig in de vorm van agrarische gebouwen en woningen. Aanvullende verblijfplaatsen zijn niet vastgesteld.

3.3.3 Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor (al laat de soort wel een dalende trend zien) en jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen. Kraamkolonies komen voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Deze bevinden zich in de spouwmuur, achter de betimmering, onder daklijsten en dakpannen of onder het lood rondom de schoorsteen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen.

Laatvlieger is verspreid over het plangebied aangetroffen. De grootste concentratie bevindt zich aan de oostzijde van het plangebied. Hier zijn een twee tot drie verblijfplaatsen aangetroffen waarvan twee vaste rust- en verblijfplaatsen binnen de plangrenzen en één vaste rust- en verblijfplaats buiten de plangrenzen. De verblijfplaats buiten de plangrenzen is niet exact bepaald. Bij de verblijfplaats binnen het plangebied zijn minimaal 18 uitvliegende dieren aangetroffen. De verblijfplaats buiten het plangebied lijkt groter te zijn gezien de aantallen dieren die het gebied invliegen. Op beide locaties betreft het vermoedelijk kraamverblijven. Daarnaast zijn twee laatvliegers waargenomen op het erf waar ook de gewone grootoorvleermuis is vastgesteld (Erf in het noordwesten van het plangebied). Waarschijnlijk gaat het hier ook om een vaste verblijfplaats.

Aan de oostzijde van het projectgebied zijn langs de Lage Eggeweg en de West Kluiuveenweg diverse (10-15) foeragerende laatvliegers waargenomen. Zij volgden dezelfde vliegroute als de gewone dwergvleermuizen. Hiermee kan deze vliegroute als zeer belangrijk worden aangemerkt.

3.3.4 Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

De rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken boombewonende soort. Zowel solitaire mannetjes, groepen vrouwtjes met jongen als dieren in winterslaap gebruiken boomholten als onderkomen. De vlucht van de rosse vleermuis doet enigszins denken aan die van de gierzwaluw: hoog en snel. De afstand tussen dagrustplaats en jachtgebied wordt in de regel in een snelle rechte vlucht afgelegd, op een

hoogte van honderd meter of meer. Tijdens het veldbezoek zijn circa 5 overvliegende exemplaren waargenomen. Foeragerende dieren of vaste rust en verblijfplaatsen in het projectgebied zijn niet vastgesteld. Gezien de vliegrichting zullen de dieren ten zuiden van het projectgebied een verblijfplaats hebben en wordt ten noordoosten van het projectgebied gefoerageerd. Dit is echter een aanname welke onderbouwd is op een beperkt aantal dieren.

3.3.5 Baard-Brandt'svleermuis (*Myotis mystacinus/brandtii*)

Baardvleermuis en Brandt'svleermuis zijn in het veld met een batdetector niet van elkaar te onderscheiden. Ook het determineren aan de hand van geluidsopnamen is (nog) niet mogelijk. De soorten worden hier daarom samen besproken.

Langs de laanbeplantingen (forse eiken) aan de oostzijde van het gebied zijn meermalen langsvliegende *Myoten* spec. aangetroffen. Eén dier was foeragerend aanwezig en vloog in een cirkelvormige beweging en is daardoor meermalen langsvliegend aangetroffen. Van dit dier is doormiddel van geluidsanalyses vastgesteld dat het een baard/brandtsvleermuis betreft. De overige myoten kunnen eveneens dezelfde soort betreffen. Dit kon echter niet uit alle geluidsopnamen worden vastgesteld.

3.3.6 Samenvattend

Er zijn diverse waarnemingen van gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, Baard-Brandt'svleermuis en rosse vleermuis gedaan. Eveneens zijn enkele niet op naam gebrachte *Myoten* spec. vastgesteld.

Van gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn verblijfplaatsen vastgesteld. Van gewone grootoorvleermuis zijn waarschijnlijk dicht bij de aangetroffen foeragerende dieren verblijfplaatsen aanwezig. In de boerderij in het noordwesten van het plangebied is vermoedelijk een verblijfplaats van gewone grootoorvleermuizen en laatvlieger aanwezig. Van

laatvlieger en gewone dwergvleermuis is minimaal 1 essentiële vliegroute vastgesteld. Vooral het oostelijke en zuidelijke deel van het plangebied is voor vleermuizen van groot belang.

4. EFFECTENBEOORDELING

4.1 Effectenbeoordeling

Met de aanleg van de nieuwe woonwijk zijn zowel tijdens de aanlegfase als tijdens de gebruiksfase (negatieve) effecten te verwachten op aanwezige beschermde soorten.

Gelet op de functie van het terrein in combinatie met de ligging en inrichting van het gebied, zullen effecten zich mogelijk niet beperken tot het plangebied alleen, maar zijn ook effecten te verwachten op de directe omgeving (voornamelijk steenuil). Om die reden heeft het veldonderzoek naar uilen zich gericht op een ruimer onderzoeksgebied dan de projectlocatie alleen. Effecten op aanwezige soorten zullen vooral bestaan uit verstoring door geluid, beweging (verkeer, personen) en verlichting. Daarnaast zal met de aanleg van de woonwijk sprake zijn van een aanzienlijk verlies aan leefgebied voor een aantal soorten. Anderzijds ontstaat door de aanleg van nieuwe groenelementen, en woningen, ook weer nieuw leefgebied. In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt tussen effecten en wezenlijke effecten op het voorkomen van een beschermde soort. Of er sprake is van een wezenlijk negatieve invloed op de soort hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Centraal hierbij staat de gunstige staat van instandhouding.

4.2 Licht beschermde soorten zijn niet ontheffingsplichtig

De ontwikkeling van de woonwijk zal leiden tot een (tijdelijke) verstoring en vernieling van geschikt leefgebied van een aantal algemeen voorkomende, licht beschermde soorten zoals egel, konijn, div. muizen en kleine marterachtigen (tabel 1-soorten). Deze licht beschermde soorten behoren tot de categorie 'niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen'. Wel geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Nader onderzoek of het aanvragen van een

ontheffing is voor deze soorten niet aan de orde.

4.3 Beschermde broedlocaties

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden.

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in bijlage 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook binnen het plangebied Zenderink Wierden zijn aangetroffen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het ondermeer om soorten als boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boomkruiper, grauwe vliegenvanger, bonte vliegenvanger, zwarte roodstaart, spreeuw, ringmus, koolmees, pimpelmees, grote bonte specht, groene specht en ekster.

Het is te verwachten dat deze paren kunnen uitwijken naar geschikte leefgebieden in de omgeving. Het gaat om algemene soorten die zich na ontwikkeling van de woonwijk deels ook weer opnieuw binnen het plangebied zul-

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

len vestigen. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing, omdat een negatief effect wordt verwacht op de lokale of regionale populatie van de soort, is dan ook niet aan de orde.

4.4 Negatieve effecten op vogels

Binnen het plangebied zijn meerdere vogelsoorten aangetroffen die jaarrond gebruik maken van hun vaste rust- en verblijfplaatsen (zgn. 'jaarrond-soorten'). Het gaat hierbij om steenuil, kerkuil en huismus. Door de geplande ontwikkeling verdwijnen voor deze soorten zowel verblijfplaatsen als foerageergebied. Voor deze soorten wordt geadviseerd een ontheffing aan te vragen. Hieronder worden de effecten per soort kort toegelicht

4.4.1 Steenuil

Van steenuil zijn twee broedparen in het plangebied aangetroffen. Door de voorgenomen ontwikkelingen verdwijnt belangrijk foerageergebied voor steenuil. De aangetroffen paartjes kunnen zich niet handhaven in het plangebied. Er is sprake van een negatief effect. U wordt geadviseerd voor steenuil een ontheffing aan te vragen.

4.4.2 Kerkuil

Van kerkuil is één broedpaar in het plangebied vastgesteld op een erf van een boerderij in het noordwesten van het plangebied. Door de voorgenomen ontwikkelingen verdwijnt belangrijk foerageergebied voor kerkuil. Het aangetroffen broedpaar zal zich niet kunnen handhaven in het plangebied. Er is sprake van een negatief effect. U wordt geadviseerd voor kerkuil een ontheffing aan te vragen.

4.4.3 Huismus

Van huismus zijn meerdere broedparen in het plangebied aangetroffen. Door de handhaving van de huidige bebouwing gaan geen vaste rust of verblijfplaatsen verloren. Het gebied blijft in de toekomst tevens geschikt als foerageergebied. Er is geen sprake van een negatief effect. Het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk. Wanneer de aanwezige bebouwing wel gesloopt wordt adviseren we om alsnog een ontheffing aan te vragen.

4.5 Negatieve effecten vleermuizen

Binnen en rondom het plangebied zijn een vijftal strikt beschermde vleermuissoorten aangetroffen. De effecten op vleermuizen worden hieronder besproken.

4.5.1 Gewone dwergvleermuis

Met de ruimtelijke ontwikkelingen zijn negatieve effecten te verwachten op gewone dwergvleermuis. Door het verdwijnen van geschikt leefgebied komt de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen in het geding. Deze zijn ontheffingsplichtig in het kader van de Flora- en faunawet. Daarnaast zijn tenminste twee belangrijke vliegroutes vastgesteld die mogelijk verloren gaan. Geadviseerd wordt om voor deze soort een ontheffing aan te vragen.

4.5.2 Gewone grootoorvleermuis

Met de ruimtelijke ontwikkelingen zijn negatieve effecten te verwachten op gewone grootoorvleermuis. Door het verdwijnen van geschikt leefgebied komt de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen in het geding. Deze zijn ontheffingsplichtig in het kader van de Flora- en faunawet. Geadviseerd wordt om voor deze soort een ontheffing aan te vragen.

4.5.3 Laatzvlieger

Met de ruimtelijke ontwikkelingen zijn negatieve effecten te verwachten op laatzvlieger. Door het verdwijnen van geschikt leefgebied komt de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen in het geding. Deze zijn ontheffingsplichtig in het kader van de Flora- en faunawet. Daarnaast zijn tenminste twee belangrijke vliegroutes vastgesteld die mogelijk verloren gaan. Geadviseerd wordt om voor deze soort een ontheffing aan te vragen.

4.5.4 Rosse vleermuis

Rosse vleermuis is alleen foeragerend waargenomen in het plangebied. (vaste) rust en verblijfplaatsen of belangrijke foerageergebieden zijn niet aangetroffen. Mogelijk gaat door de ruimtelijke ontwikkeling foerageergebied van rosse vleermuis verloren. In de omgeving is echter ruim voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

4.5.5 Baard- brandt's vleermuis

Baard-brandt's vleermuis is alleen foeragerend waargenomen in het plangebied. (vaste) rust en verblijfplaatsen of belangrijke foerageergebieden zijn niet aangetroffen. De soort is slecht één maal foeragerend vastgesteld, hiermee is aangetoond dat het plangebied geen belangrijk onderdeel vormt van het leefgebied van de soort. Het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

4.6 Conclusies en advies

Het realiseren van de voorgenomen plannen zal leiden tot handelingen die in strijd zijn met de verbodsbepalingen, zoals verwoord in de Flora- en faunawet. Voor het overtreden van deze verbodsbepalingen kan een vrijstelling gelden of een ontheffing worden verleend. Geadviseerd wordt om een ontheffing aan te vragen voor steenuil, kerkuil, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.

4.6.1 Denk aan vogels

Voor alle beschermde inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen uitgevoerd mogen worden.

De zorgplicht blijft, ongeacht de status van de soorten, wel van kracht. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

4.7 Afbakening

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eelerwoude aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten of gedeelten van deze rapportage zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eelerwoude geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden door het voorkomen van beschermde flora en fauna en de gevolgen die de wet daaraan stelt.

Tot slot wordt opgemerkt dat veranderingen in de situatie binnen het plangebied of in de planvorming kunnen leiden tot andere inzichten en daarmee tot wijziging van deze conclusies. Ook is het mogelijk dat zich gedurende het planpro-

ces of tijdens de uitvoering nieuwe soorten in het gebied vestigen.



LITERATUURLIJST

Beersma P. en W., van den Burg november 2007
Steenuilen Roodbont uitgeverij Zutphen. ISBN 978-90-8740-008-8

Beusekom, R. van, P. Huigen, F. Hustings, K. de Pater & J. Thissen, 2005.
Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels.
Tirion Uitgevers BV. Vogelbescherming Nederland en SOVON Vogelonderzoek Nederland.

Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve, R. Zollinger De zoogdieren van Overijssel. Waanders
Uitgevers, Zwolle. ISBN: 9040093121

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar
verspreiding en ecologie*, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

P.J. Grant, K. Mullarney, L. Svensson, D. Zetterström, 2009
ANWB Vogelgids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn. ISBN 978-90-18-02092-7



BIJLAGEN

- Bijlage 1: Toelichting Flora- en faunawet**
- Bijlage 2: Ontwerp Woonwijk Zenderink**
- Bijlage 3: Verspreidingskaarten broedvogels**
- Bijlage 4: Verspreidingskaarten vleermuizen**

Bijlage 1 de Flora en Faunawet

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurreggeving (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde inheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voor zover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen.

De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldaan moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

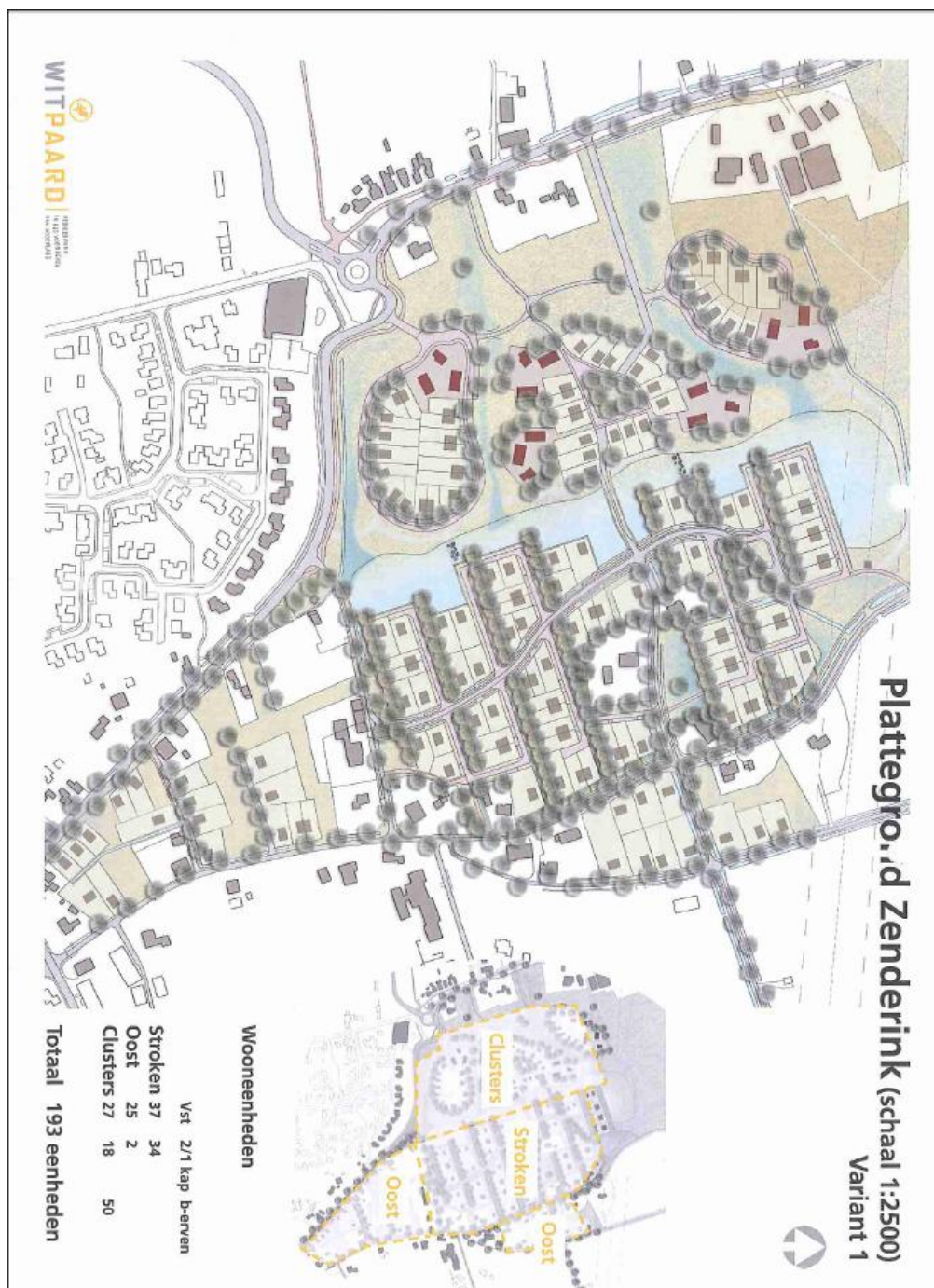
Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Alle vogels in Nederland zijn gelijk beschermd, conform de Vogelrichtlijn. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waarvoor nesten of vaste- rust en verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Voor werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven genoemd geldt een vrijstelling, indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Bijlage 2: Ontwerp Woonwijk Zenderink

(bron: Witpaard, juni 2009)



Bijlage 2 Verspreidingskaarten broedvogels





















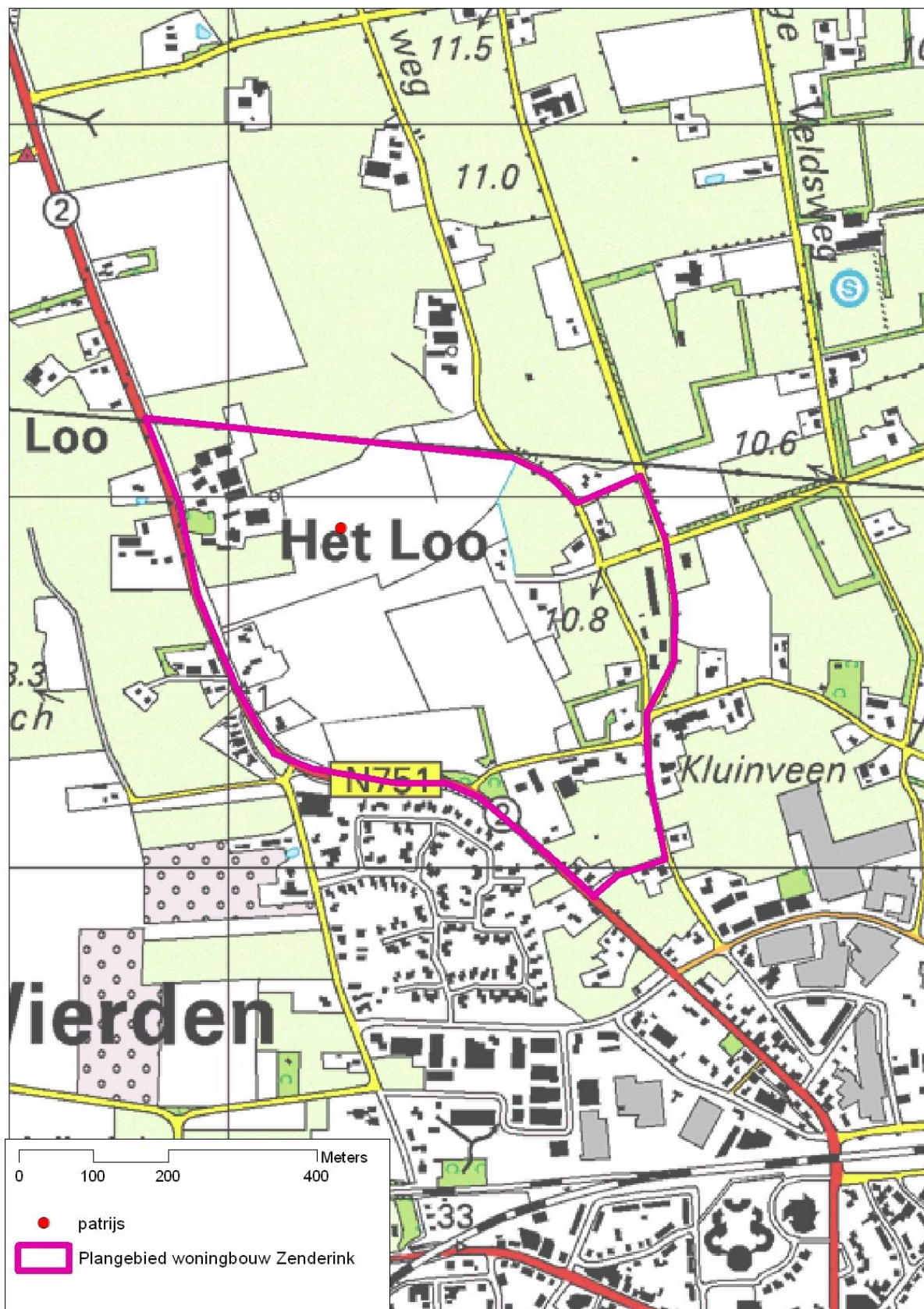












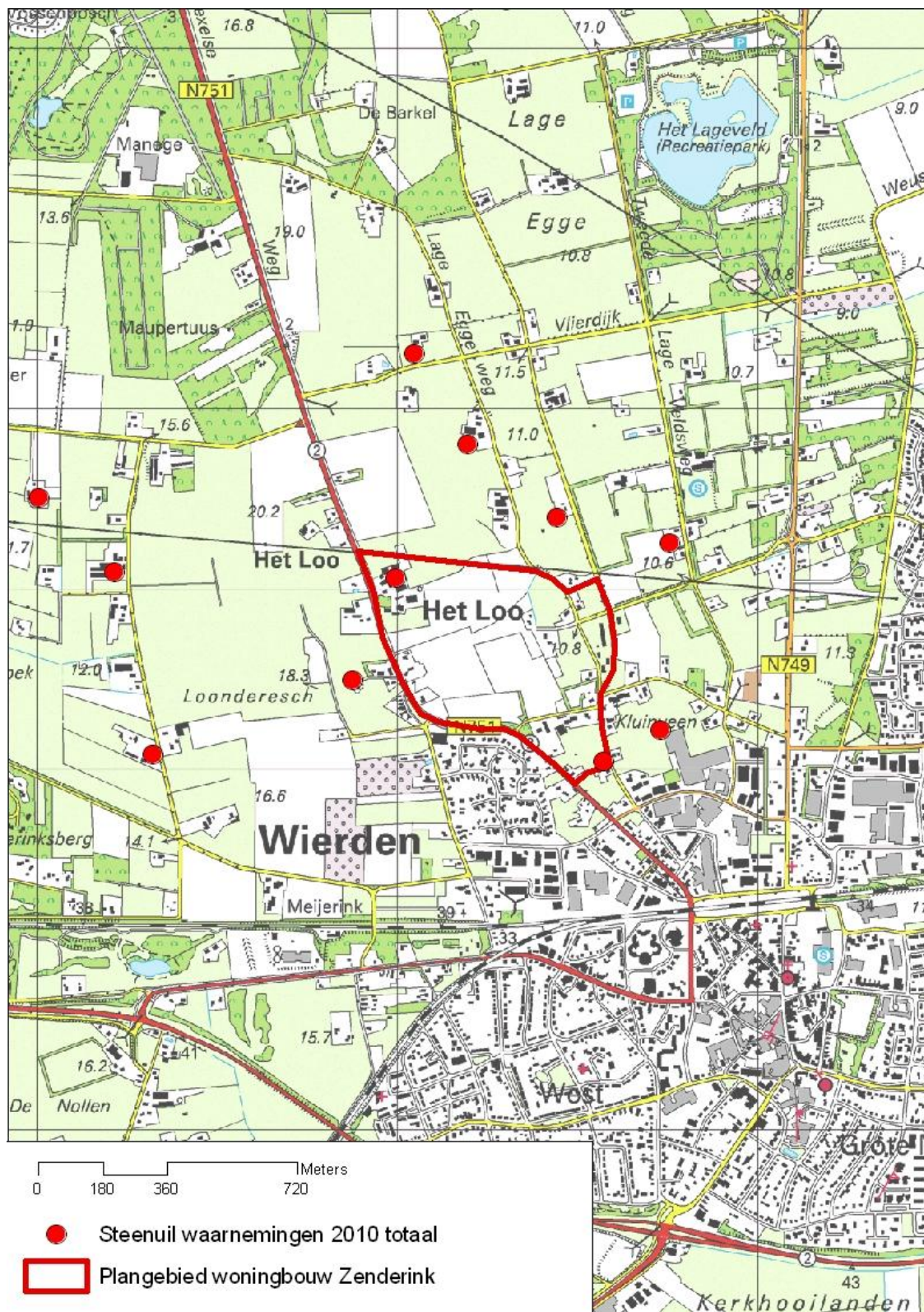


















Bijlage 4 Verspreidingskaarten Vleermuizen



Verspreiding gewone dwergvleermuis





Verspreiding gewone grootoorvleermuis, baard-Brandtvleermuis, rosse vleermuis en myoot spec.